Lietas Nr. A420116323
AA43-0610-25/2
ECLI:LV:ADAT:2025:1015.A420116323.19.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 15.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Una Mihailova, tiesneši Agris Dreimanis un Ilze Freimane,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteicējas /Persona A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru Valsts probācijas dienests izmaksātu pieteicējai darba samaksu par virsstundu darbu laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim bez nosacījumiem, un zaudējuma atlīdzinājumu par naudas vērtības kritumu par darba samaksu par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz tiesas nolēmuma pieņemšanas dienai, sakarā ar Valsts probācijas dienesta apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 13.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts probācijas dienesta (turpmāk – dienests) 2022.gada 1.jūnija lēmumu Nr.1110-2-10/LEM2022/6/30 (turpmāk – dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmums) cita starpā nolemts apmaksāt virsstundas par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim dienesta nodarbinātajiem, kuriem darbs dienestā bija saistīts ar īpašu risku un kuri šajā darbā ir nodarbināti ne mazāk kā 50 procentus no normālā dienas vai nedēļas darba laika, un pēc papildu finansējuma piešķiršanas dienestam virsstundu apmaksai dienestā uzsākto administratīvo procesu ietvaros virzīt priekšlikumu administratīvo līgumu slēgšanai un veikt attiecīgus pasākumus, lai apmaksātu virsstundas atbilstoši šajā lēmumā konstatētajam.

[2] Pieteicēja /Persona A/ 2022.gada 1.jūnijā vērsās dienestā ar iesniegumu, kurā, pamatojoties uz dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmumu, SIA "Darba drošības centrs" 2020.gada 10.martā sagatavoto darba aizsardzības pasākumu plāna projektu, Darba likuma 136.panta trešās daļas 1.punktu, lūdza apmaksāt pieteicējai nostrādās virsstundas dienestā laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim.

2022.gada 6.jūnijā pieteicēja iesniedza dienestā 2022.gada 1.jūnija iesnieguma papildinājumu, kurā lūdza dienestu izdot labvēlīgu administratīvo aktu par darba samaksas pārrēķinu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim un izdot labvēlīgu administratīvo aktu par piemaksas par virsstundu darbu izmaksu par šo laika posmu.

[3] Izskatot pieteicējas 2022.gada 1.jūnija iesniegumu un tā papildinājumu, dienests ar 2022.gada 4.oktobra lēmumu Nr.1110-2-10/LEM2022/63/110 (turpmāk – dienesta 2022.gada 4.oktobra lēmums) nolēma:

1) neveikt pieteicējas darba samaksas pārrēķinu par laika posmu no 2020.gada (tiesas piezīme – lēmumā acīmredzami ir pieļauta pārrakstīšanās kļūda, ir norādīts 2022.gads) 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim un

neveikt virsstundu samaksu pieteicējai par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim, ņemot vērā, ka Tieslietu ministrijai vēl nav piešķirts finansējums, lai dienests veiktu darba samaksas pārrēķinu un virsstundu apmaksu;

2) veikt pieteicējas darba samaksas pārrēķinu par laika posmu no 2020.gada (tiesas piezīme – lēmumā acīmredzami ir pieļauta pārrakstīšanās kļūda, ir norādīts 2022.gads) 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim un veikt virsstundu samaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim, ja ministrijai tiks piešķirts finansējums, lai dienests varētu veikt darba samaksas pārrēķinu un virsstundu apmaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2022.gada 31.decembrim. Veikt pieteicējas darba samaksas pārrēķinu par laika posmu no 2020.gada (tiesas piezīme – lēmumā acīmredzami ir pieļauta pārrakstīšanās kļūda, ir norādīts 2022.gads) 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim un veikt virsstundu samaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim, ja ministrija apzinās citus finanšu resursu avotus, lai dienests varētu veikt darba samaksas pārrēķinu un virsstundu apmaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada (tiesas piezīme – lēmumā acīmredzami ir pieļauta pārrakstīšanās kļūda, ir norādīts 2022.gads) 31.decembrim.

Pieteicēja apstrīdēja dienesta 2022.gada 4.oktobra lēmumu Tieslietu ministrijā. Pieteicēja 2022.gada 30.oktobra apstrīdēšanas iesniegumā norādīja, ka apstrīd dienesta vadītāja faktisko rīcību par tīšu izvairīšanos pieteicējaiapmaksātnostrādātās virsstundas no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim un lūdz uzlikt par pienākumu dienesta vadītājam samaksāt pieteicējas nostrādātās virsstundas ar piemaksu 100 procentu laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim.

[4] Ar Tieslietu ministrijas 2022.gada 1.decembra lēmumu Nr.1-4.1/327 dienesta 2022.gada 4.oktobra lēmums tika atcelts un dienestam uzdots mēneša laikā no šā lēmuma saņemšanas dienas izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par virsstundu darba, kas veikts no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim, samaksu. Lēmumā norādīts turpmākais.

[4.1] Tā kā līdz 2021.gada 31.decembrim pieteicēja veica darbu astoņas stundas dienā un 40 stundas nedēļā, tad atzīstams, ka pieteicēja veica darbu virs tiesību normā noteiktā normālā darba laika, proti, veica virsstundu darbu. Tā kā pieteicēja nav saņēmusi darba samaksu par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim, tad, ievērojot konstatētos apstākļus, secināms, ka pieteicējai ir tiesības uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu par virsstundu darba apmaksu.

[4.2] No dienesta 2022.gada 4.oktobra lēmuma izriet, ka labvēlīga administratīvā akta izdošana atteikta, jo dienestam nav finanšu līdzekļu, lai veiktu aprēķinu un izmaksātu darba samaksu par virsstundu darbu. Ministrija vērsa uzmanību, ka finanšu līdzekļu saņemšana, lai iestāde izpildītu privātpersonailabvēlīgu administratīvo aktu, ir valsts pārvaldes iekšēja darbība (process), kas nedrīkst ietekmēt privātpersonu. Var būt arī situācijas, kad iestāde finansējuma trūkuma dēļ nevar nekavējoties nodrošināt personai to labumu, uz ko viņai ir tiesības, tomēr tas nav pamats atteikt izdot privātpersonai labvēlīgu administratīvo aktu.

[4.3] Tā kā konkrētajā gadījumā nav konstatējams tiesisks pamats atteikumam izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tad Tieslietu ministrijas ieskatā finanšu līdzekļu trūkums nevar būt par šķērsli pieteicējai labvēlīgaadministratīvā akta izdošanai. Līdz ar to dienestam uzdodams izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par virsstundu darba no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim samaksu. Dienests pieteicējai labvēlīgajā administratīvajā aktā var iekļaut nosacījumus par tā izpildi, ņemot vērā to, ka finansējums virsstundu darba samaksai vēl nav saņemts, kā arī to, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret dienesta nodarbinātajiem, kuri ar dienestu ir noslēguši administratīvos līgumus.

[5] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par Tieslietu ministrijas 2022.gada 1.decembra lēmuma Nr.1-4.1/327 atcelšanu un pienākuma uzlikšanu dienestam samaksāt pieteicējai nostrādātās un neapmaksātās virsstundas laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim bez papildus iekļauta nosacījuma.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2023.gada 18.janvāra lēmumu atzīts, ka tiesā ir pārbaudāms dienesta 2023.gada 2.janvāra lēmums Nr.1110-2-10/LEM2023/1/1 kā galīgais administratīvais akts, savukārt pieteicējas interesēm atbilstošs prasījums ir par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru dienests izmaksātu

pieteicējai darba samaksu par virsstundu darbu laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim bez nosacījumiem.

[6] Pieteicēja vērsās Tieslietu ministrijā ar 2024.gada 8.februāra iesniegumu, cita starpā lūdzot atlīdzināt zaudējumu par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par darba samaksu par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 2020.gada 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz tiesas nolēmuma pieņemšanas dienai.

Ar Tieslietu ministrijas 2024.gada 7.marta lēmumu Nr.1-4.1/25 pieteicējas iesniegums daļā par zaudējuma atlīdzinājumu par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par darba samaksu par virsstundu darbu no 2020.gada 20.marta līdz 30.aprīlim noraidīts. Lēmuma pamatojumā norādīts, ka ar dienesta 2023.gada 2.janvāra lēmumu pieteicējai nav atzītas tiesības uz darba samaksu par nostrādātajām virsstundām no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim. Šis prasījums tiks izskatīts tiesā administratīvajā lietā Nr.A420116323. Līdz ar to pieteicējas iesniegums šajā daļā ir noraidāms.

[7] Pieteicēja iesniedza tiesā pieteikuma papildinājumus un grozījumus, un ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 19.aprīļa lēmumu pieņemti pieteicējas pieteikuma grozījumi un noteikts, ka prasījums par zaudējuma atlīdzinājumu par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par darba samaksu par virsstundu darbu ir par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz tiesas nolēmuma pieņemšanas dienai. Pieteicējas pieteikumā un pieteikuma papildinājumos norādīti turpmāk minētie argumenti.

[7.1] Par savām tiesībām uz virsstundu apmaksu pieteicēja uzzināja tikai pēc dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmuma pieņemšanas. Dienests ar minēto lēmumu ir atzinis pieteicējastiesībasuz virsstundu apmaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim.

[7.2] Pieteicējai par nostrādātām virsstundām no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim netika izmaksāta darba alga 6816,15*euro.* Pēc administratīvāslietas ierosināšanas tiesā dienests ir izmaksājis pieteicējai darba samaksu par nostrādātām virsstundām laika posmā no 2020.gada 1.maija līdz 2021.gada 31.decembrim 6189,11*euro*. Savukārt darba samaksa par nostrādātām virsstundām laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim 627,04*euro* pieteicējai netika izmaksāta.

[7.3] Pieteicējai ir tiesības lūgt atlīdzināt zaudējumu par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par darba samaksu par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz tiesas nolēmuma pieņemšanas dienai.

[8] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 13.decembra spriedumu pieteicējas pieteikums tika apmierināts daļā. Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem motīviem.

[8.1] Tiesa atzina, ka tiesiskais strīds, kas bija par pamatu pieteikuma iesniegšanai tiesā par virsstundu darbu par laika posmu no 2020.gada 1.maija līdz 2021.gada 31.decembrim apmaksu pieteicējai ir izbeidzies, jo virsstundu apmaksa par šo laikposmu pieteicējai ir veikta. Lietā ir strīds par to, vai pieteicējai ir tiesības saņemt piemaksu par virsstundām par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim.

[8.2] Tiesa norādīja, ka izskatāmajā gadījumā dienesta amatpersonu tiesības uz piemaksas par virsstundām aprēķinu par iepriekšēju laikposmu dienests konstatējis tikai dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmumā. Līdz ar to no šā lēmuma spēkā stāšanās brīža (attiecīgi no brīža, kad tas tika paziņots (izsniegts) pieteicējai) pieteicēja uzzināja par savām tiesībām uz pareizu darba laika uzskaiti un pilnīgas darba samaksas aprēķinu. Darba devēja pienākums atbilstoši Darba likuma 71.pantā noteiktajam bija norādīt nostrādātās virsstundas, un tas ir cēloniskā sakarā ar prasības noilguma termiņa sākumu. Virsstundu aprēķini pieteicējai no 2020.gada 10.marta netika izsniegti, tādējādi tiesa uzskatīja, ka uz pieteicējas prasījumu attiecas trīs gadu noilguma termiņš (prasījums noilgst triju gadu laikā no dienas, kad aprēķins bija jāizsniedz). Līdz ar to pieteicējai ir tiesības saņemt piemaksu par virsstundām arī par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim.

[8.3] Tiesaatzina, ka pieteicējai atlīdzināms zaudējums par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par darba samaksu par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz virsstundu faktiskai apmaksai.

[9] Par Administratīvās rajona tiesas 2024.gada 13.decembra spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteicējas pieteikums, dienests iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem motīviem.

[9.1] Dienests nepiekrīt tiesas secinājumiem par to, ka pieteicējas gadījumā prasījuma noilguma termiņš ir trīs gadi, jo darba samaksas aprēķini Darba likuma 71.panta izpratnē vēlākais līdz mēneša 8.datumam pieteicējai ir bijuši elektroniski pieejami *Horizon WEB* vai *HOP* portālā, kas aizstāj šo aprēķinu izsniegšanu papīra formātā.

[9.2] Dienests nesaskata tiesisku pamatu zaudējuma atlīdzināšanai, jo dienests nav rīkojies prettiesiski, bet, tieši pretēji, ir veicis izmaksu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[10] Pieteicēja paskaidrojumā par dienesta apelācijas sūdzību to neatzina, atsaucoties uz iepriekš sniegtajiem paskaidrojumiem un tajos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.pantu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu dienestam tika uzlikts pienākums izdot administratīvo aktu, ar kuru pieteicējai tiktu apmaksātas nostrādātās virsstundas par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, un nolēma atlīdzināt zaudējumu par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz virsstundu faktiskai apmaksai.

Dienests iesniedza apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteicējas pieteikums daļā. Pieteicēja apelācijas sūdzību neiesniedza.

Līdz ar to apgabaltiesa pārbauda pieteicējas prasījumus par virsstundu samaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim un par zaudējuma atlīdzinājumu par šo virsstundu samaksu.

Par virsstundu samaksu

[12] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim bija nodarbināta dienesta Latgales reģiona struktūrvienības Ludzas nodaļas vadītāja amatā, viņas amata pienākumi bija saistīti ar īpašu risku un uz viņu attiecināms dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmumā konstatētais par nepieciešamību atlīdzināt nostrādātās virsstundas.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē turpmāk minētos lietas faktiskos apstākļus.

[12.1] Pieteicēja ar iesniegumupar virsstundu darba apmaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim dienestā vērsās 2022.gada 1.jūnijā, ar papildinājumiem 2022.gada 6.jūnijā (*lietas 1.sējuma 52. un 53.lapa*).

[12.2] Dienesta 2022.gada 4. oktobra lēmumā (*lietas 1.sējuma 22. un 24.lapa*) nolemts veikt pieteicējas darba samaksas pārrēķinu par laika posmu no 2022.gada (acīmredzama pārrakstīšanās kļūda – 2020.gada) 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim un veikt virsstundu samaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim, ja tiks piešķirts attiecīgs finansējums.

[12.3] Pieteicēja apstrīdējadienesta 2022.gada 4.oktobra lēmumu Tieslietu ministrijā, uzskatot, ka pieteicējai pienākas piemaksa par virsstundu darbu un dienesta vadītājs tīši izvairījās šo samaksu veikt nekavējoties.

[12.4] Ar Tieslietu ministrijas 2022.gada 1.decembra lēmumu Nr.1-4.1/327 (*lietas 1.sējuma 9.–11.lapa*) dienesta 2022.gada 4.oktobra lēmums tika atcelts un dienestam tika uzlikts pienākums izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par virsstundu darba, kas veikts no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim, samaksu.

[12.5] Dienests 2023.gada 2.janvārī pieņēma lēmumu Nr.1110-2-10/LEM2023/1/1 (*lietas 1.sējuma 33. un 36.lapa*), ar kuru atzītas pieteicējas tiesības uz darba samaksu par virsstundu darbu, ievērojot Darba likuma 31.panta pirmajā daļā noteikto prasības noilgumu, no 2020.gada 1.jūnija līdz 2021.gada 31.decembrim. Dienests lēmumā atsaucās uzdienesta 2022.gada 23.decembra lēmumu Nr.1110-2-10/LEM2022/66/121 "Par grozījumiem lēmumā "Par 2020.–2021.gadā nostrādāto virsstundu darba kompensēšanu dienesta nodarbinātajiem, kuriem noteikts normālais saīsinātais darba laiks".

No minētā apgabaltiesa secina, ka dienests sākotnēji ar 2022.gada 4.oktobra lēmumu un Tieslietu ministrija ar 2022.gada 1.decembra lēmumu atzina pieteicējas tiesības uz atlīdzību par virsstundu darbu arī par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, ja tiks piešķirts attiecīgs finansējums, bet šī lēmuma apstrīdēšanas procesā dienesta lēmums tika grozīts, pieteicējai liedzot šīs tiesības, jo tika grozīts lēmums, uz kura pamata tika izdots dienesta 2022.gada 4. oktobra lēmums.

[13] Ar dienesta 2022.gada 23.decembra lēmumu Nr.1110-2-10/LEM2022/66/121 (*lietas 1.sējuma 50. un 51.lapa*) dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmuma nolēmuma daļas 1.punkts tika grozīts, izsakot to šādi: „Atbilstoši Tiesu administrācijas veiktajam aprēķinam/pārrēķinam, ja ministrijai tiks piešķirti finanšu līdzekļi virsstundu apmaksai un aprēķina/pārrēķina veikšanai par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim dienesta nodarbinātajiem (ierēdņiem un darbiniekiem), kuriem darbs dienestā laika posmā no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim bija saistīts ar īpašu risku un kuri šajā darbā ir nodarbināti ne mazāk kā 50 procentus no normālā dienas vai nedēļas darba laika, proti šādām amata grupām: probācijas speciālisti, vecākie probācijas speciālisti, vadošie probācijas speciālisti – nodaļu vadītāji, vadošie eksperti brīvprātīgā darba jomā, teritoriālās struktūrvienības vecākie lietveži, kuru amata pienākumos ietilpst probācijas klientu un apmeklētāju plūsmas koordinēšana, apmaksāt virsstundas, ņemot vērā Darba likuma 31.panta pirmajā daļā noteikto noilgumu, kā arī to, ka minētajā laika posmā minētās nodarbināto grupas strādāja 40 stundu darba nedēļu, tādējādi pārstrādājot piecas stundas nedēļā."

Tā kā dienests faktu, ka ir konstatējams virsstundu darbs, atzina 2022.gada 1.jūnijā – dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmums –, un ievērojot Darba likumā noteikto divu gadu termiņu, tad, ņemot vērā minētā lēmuma grozījumus, pieteicējai nebūtu tiesību saņemt virsstundu apmaksu par laika posmu no 2020.gada 10.marta.

Tomēr apgabaltiesa konstatē, ka minētais grozījums tika izdarīts pēc tam, kad ar dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmumu (tā 1.punktu) jau bija nolemts apmaksāt dienesta nodarbinātajiem, kas ieņem attiecīgus amatus, virsstundas par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 2021.gada 31.decembrim (tātad arī pieteicējai). Šo apstākli atzina arī Tieslietu ministrija 2022.gada 1.decembra lēmumā. Tāpat apgabaltiesa konstatē, ka minētais grozījums tika izdarīts pēc tam, kad dienests jau sākotnēji 2022.gada 4.oktobra lēmumā un Tieslietu ministrija 2022.gada 1.decembra lēmumā bija atzinuši pieteicējas tiesības uz atlīdzību par laika posmu no 2020.gada 10.marta, t.i., bija apsolījuši, ka pieteicējai atlīdzība par virsstundām tiks maksāta arī par laika posmu no 2020.gada 10.marta, tikai netika novērsti pieteicējas iebildumi pret tās izmaksas laiku.

[14] Darba likuma 31.panta pirmā daļa paredz, ka visi prasījumi, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, noilgst divu gadu laikā, ja likumā nav noteikts īsāks noilguma termiņš.

Darba likuma 31.pants ierobežo nodarbināto tiesības vērsties pie darba devēja (iestādes) un izvirzīt viņam attiecīgu prasījumu par darba samaksu par konkrētu laika posmu pēc divu gadu termiņa beigām. Attiecīgi pēc tam nodarbinātajam nav subjektīvo tiesību vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par attiecīgu darba samaksu, jo ir beidzies šādam prasījumam likumā noteiktais noilguma termiņš, kas nav atjaunojams.

Taču, apgabaltiesas ieskatā, minētā tiesību norma pati par sevi neierobežo darba devēju pēc attiecīgā termiņa pašam pieņemt darbiniekam labvēlīgus lēmumus, kā arī iestādei pēc savas iniciatīvas izdot nodarbinātajam labvēlīgu administratīvo aktu (tostarp par virsstundu apmaksu), kā arī nepadara izdotu administratīvo aktu par spēkā neesošu un neierobežo personu prasīt viņam labvēlīga administratīvā akta izdošanu tiesas ceļā.

Apgabaltiesa tiesību normas piemēro atšķirīgā veidā, nekā to ir darījusi pirmās instances tiesa. Līdz ar to apgabaltiesa nav pamata vērtēt apelācijas sūdzībā norādītos iebildumus pret pirmās instances tiesas secinājumiem attiecībā uz Darba likuma 31.panta piemērošanu.

[15] Atbilstoši tiesiskās paļāvības principam privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas (Administratīvā procesa likuma 10.pants).

Tiesiskās paļāvības princips nozīmē, ka persona var paļauties uz to, ka tiesības un likumiskās intereses, kuras tā ir ieguvusi, tai vēlāk netiks atņemtas. Vērtējot tiesisko paļāvību, ir jākonstatē, ka personai bija, uz ko paļauties, tā tiešām uz to paļāvās un tās paļāvība ir aizsardzības vērta (*Senāta 2020.gada 14.februāra sprieduma Nr.SKA-160/2020, ECLI:LV:AT:2020:0214.A420302514.4.S, 14.punkts; Senāta 2025.gada 24.marta rīcības sēdes lēmumu Nr.SKA-278/2025, ECLI:LV:AT:2025:0324.A420136923.12.L, 4.punkts*).

Tādējādi tiesiskā paļāvība ir konstatējama, ja personai ir bijis uz ko paļauties, proti, iestādes skaidrs un beznosacījuma apsolījums.

Apgabaltiesa uzskata, ka no dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmuma nolēmuma daļas 1.punkta, no dienesta 2022.gada 4. oktobra lēmuma un no Tieslietu ministrijas 2022.gada 1.decembra lēmuma Nr.1-4.1/327 ir konstatējams dienesta apsolījums, kas radīja pieteicējai tiesisko paļāvību, ka nostrādātās virsstundas arī par strīdus laikposmu tiks apmaksātas. Tikai apstāklis, ka pieteicēja uzskatīja, ka viņai virsstundu samaksa pienākas nekavējoties un dienesta lēmumu apstrīdēšanas laikā tika grozīti virsstundu apmaksas nosacījumi, radīja pieteicējas tiesību aizskārumu.

Tiesiskās paļāvības aizsardzības princips nereti saduras ar tiesiskuma principu. Proti, var rasties situācijas, kurās privātpersonas tiesiskās paļāvības aizsardzības princips prasa ievērot iepriekš izteikto apsolījumu, bet tiesiskuma princips un sabiedrības intereses prasa no šī apsolījuma atkāpties. Šāda principu kolīzija atrisināma ar svēršanas un salīdzināšanas metodes palīdzību, iegūstot labāko iespējamo kompromisu (*Briede J. 10.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 166.lpp.*).

Pārbaudot, vai tiesiskā paļāvība ir aizsargājama, pēc analoģijas būtu pārbaudāmi kritēriji, kas piemērojami attiecībā uz adresātam labvēlīga, prettiesiska administratīvā akta atcelšanu (*Senāta 2011.gada 23.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-588/2011 (A42800409) 8.punkts*).

Apgabaltiesa norāda, ka dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmuma nolēmumu daļas 1.punktā (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022.gada 23.decembrim), kā arī dienesta 2022.gada 4. oktobra lēmumā un Tieslietu ministrijas 2022.gada 1.decembra lēmumā Nr.1-4.1/327 pēc būtības nav saskatāmi acīmredzami prettiesiskuma elementi (Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 4. vai 5.punkts). Kā jau apgabaltiesa norādīja iepriekš, uz to nenorāda arī Darba likuma 31.pantā noteiktais.

Arī Senāts līdzīgā lietā ir atzinis, ka dienesta argumenti par to, ka personai nebija tiesību paļauties uz to, ka dienests, aprēķinot darba samaksu par virsstundām, neievēros Darba likuma 31.panta pirmajā daļā minētās prasības par noilguma termiņu, neatspēko attiecīgos tiesas secinājumus. Tiesiskās paļāvības aizsardzības princips pēc būtības aizsargā tieši tās tiesības, kuras privātpersonai ir piešķirtas iestādes pieļautas kļūdas (tiesiskajam regulējumam pretējas rīcības) dēļ. Attiecinot minēto principu tikai uz tiem iestādes izteikumiem un apsolījumiem, kuri atbilst tiesību normām, tiesiskās paļāvības aizsardzības princips zaudētu jēgu (*Senāta rīcības sēdes 2025.gada 24.marta lēmuma lietā Nr.SKA-278/2025 4.punkts*).

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējai ir tiesības uz virsstundu par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim samaksu un dienestam uzdodams to veikt.

[16] Pieteicēja lūdza atlīdzināt zaudējumu par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz virsstundu faktiskai samaksai.

Apgabaltiesa no minētā prasījuma secina, ka pieteicēja uzskata, ka dienestam bija pienākums samaksu par virsstundu darbu veikt 2022.gada 1.jūlijā. Apgabaltiesa uzskata, ka šāds pieteicējas prasījums ir nepamatots, jo gan dienesta 2022.gada 1.jūnija lēmumā, gan dienesta 2022.gada 4. oktobra lēmumā, gan Tieslietu ministrijas 2022.gada 1.decembra lēmumā Nr.1-4.1/327 atzīts, ka dienesta rīcībā nav nepieciešamo finanšu līdzekļu un ka

dienests samaksu veiks pēc nepieciešamo līdzekļu saņemšanas no valsts budžeta. Tādējādi pieteicējai labvēlīgais administratīvais akts tika izdots ar nosacījumu.

Administratīvā procesa likuma 68.panta otrā daļa paredz, ja piemērojamā tiesību norma neparedz ierobežojoša nosacījuma iekļaušanu administratīvajā aktā, iestāde to var ietvert:

1) ja pati var lemt par attiecīgā administratīvā akta izdošanu vai tā saturu;

2) lai panāktu administratīvā akta atbilstību tiesību normām.

Saskaņā ar minētā panta trešo daļu nosacījumam jābūt samērīgam ar administratīvā akta saturu un jāatbilst administratīvā akta jēgai un mērķim.

Apgabaltiesa uzskata, ka finanšu līdzekļu piešķiršana virsstundu darba samaksai bija politisks jautājums, kas nebija dienesta kompetencē. Līdz ar to dienestam bija tiesības lemt par administratīvā akta izdošanas nosacījumu – samaksas veikšanu, ja tiks saņemts attiecīgs finansējums. Apgabaltiesa uzskata, ka administratīvajos aktos iekļautais nosacījums ir samērīgs un atbilst administratīvā akta jēgai un mērķim. Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa nekonstatē prettiesiskumu dienesta izvirzītajā nosacījumā, ka dienests samaksu veiks pēc nepieciešamo līdzekļu saņemšanas no valsts budžeta.

Tāpēc apgabaltiesa noraida pieteicējas prasījumu atzīt to, ka dienestam bija pienākums samaksu par virsstundu darbu atlīdzināt 2022.gada 1.jūlijā.

Par zaudējuma atlīdzinājumu

[17] Pieteicēja lūdza atlīdzināt zaudējumu par naudas vērtības kritumu (patēriņu cenu indekss) par virsstundu darbu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim, aprēķinot to laika posmā no 2022.gada 1.jūlija līdz virsstundu faktiskai apmaksai.

Administratīvā procesa likuma 92.pants paredz, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Tiesības administratīvā procesa kārtībā prasīt atlīdzinājumu attiecināmas arī uz gadījumiem, kad zaudējumi vai kaitējums nodarīts ar iestādes vai izpildiestādes (izņemot gadījumu, kad izpildiestāde ir tiesu izpildītājs) nepamatotu rīcību administratīvā procesa izpildes stadijā.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā daļa noteic, ka zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Apgabaltiesa šajā spriedumā atzina, ka dienestam bija pienākums samaksāt pieteicējai virsstundas par laika posmu no 2020.gada 10.marta līdz 30.aprīlim. Attiecīgi šajā pieteikuma daļā ir konstatējama prettiesiska dienesta rīcība, kas rada tiesības uz atlīdzinājuma prasījumu. Savukārt dienesta izvirzīto nosacījumu, ka dienests samaksu veiks pēc nepieciešamo līdzekļu saņemšanas no valsts budžeta, apgabaltiesa atzina par tiesisku.

[18] Zaudējumu atlīdzināšanas likumā *exspressis verbis* nav paredzēta inflācijas koeficientu piemērošana, tostarp izmaksājot zaudējuma atlīdzinājumu, kas sastāv no nesaņemtās darba samaksas.

Atbilstoši šā likuma 13.panta otrajai daļai, nosakot zaudējuma atlīdzinājuma apmēru, papildus var ņemt vērā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus, ja tos ir iespējams objektīvi pierādīt.

Senāta judikatūrā (sk. arī *Senāta 2022.gada 15.decembra spriedumu Nr.SKA-68/2022, ECLI:LV:AT:2022:1215.A420340217.20.S, 24.punktu*) atzīts, ka inflācijas apmērs Latvijā ir uzskatāms par tādu, kuru var objektīvi pierādīt, jo inflācijas līmeni Latvijā aprēķina Centrālā statistikas pārvalde un inflācijas apmēru var noteikt, izmantojot tās izveidoto inflācijas kalkulatoru (/Tīmekļvietne A/). Līdz ar to zaudējumu aprēķinā papildus tiešajiem mantiskajiem zaudējumiem var tikt aprēķināts šo zaudējumu naudas summas vērtības kritums, kas radies inflācijas rezultātā.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa secina, ka arī uz izskatāmo lietu ir attiecināms secinājums, ka personai ir tiesības saņemt zaudējuma atlīdzinājumu par naudas vērtības kritumu par ilgstoši nesaņemto maksājumu.

Apgabaltiesa norāda, ka tiesas spriedumā nav iespējams noteikt precīzu izmaksājamo summu, jo tās apmērs ir atkarīgs no dienas, kad iestāde pieņems lēmumu par konkrēto summu izmaksu. Savukārt atbilstoši minētajā Senāta spriedumā norādītajam izmaksājamās summas nosakāmas pēc inflācijas apmēra, kuru savukārt var noteikt, izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes izveidoto inflācijas kalkulatoru.

Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas prasījums atlīdzināt virsstundu samaksas vērtības kritumu, kas radies inflācijas rezultātā, ir pamatots un apmierināms daļā, par zaudējuma rašanās laikposmu nosakot mēnesi, kad iestādei pēc attiecīgā finansējuma saņemšanas bija pienākums to izmaksāt, un mēnesi, kurā tā faktiski ir izmaksāta.

Vienlaikus apgabaltiesa norāda, ka saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likumu pienākums atlīdzināt šos zaudējumus ir uzliekams Latvijas Republikai.

[19] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu pieteicējai ir atlīdzināma valsts nodeva par pieteikuma iesniegšanu 30 *euro* apmērā.

[20] Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedums pamatā ir pareizs, izņemot daļā zaudējuma atlīdzinājumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt /Persona A/pieteikumu daļā.

Uzlikt Valsts probācijas dienestam pienākumu izmaksāt /Persona A/atlīdzību par nostrādātajām virsstundām laika posmā no 2020.gada 1.marta līdz 30.aprīlim.

Uzlikt Latvijas Republikai pienākumu atlīdzināt /Persona A/zaudējumu par samaksas par virsstundām laika posmā no 2020.gada 1.marta līdz 30.aprīlim naudas vērtības kritumu, kas radies inflācijas rezultātā, atbilstoši šajā spriedumā noteiktajam.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /Persona A/ (personas kods /Personas kods A/) viņas samaksāto valsts nodevu 30*euro*.

Pieteikumu daļā par virsstundu darba samaksas izmaksu 2022.gada 1.jūlijā un zaudējuma atlīdzināšanu,aprēķinot to laikposmā no 2022.gada 1.jūlija, noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese	Tiesnesis	Tiesnese
U.Mihailova	A.Dreimanis	I.Freimane